

II ikgadējā konference vardarbības pret bērnu novēršanai

„Vardarbībā cietis bērns un kriminālprocess”

2011. gada 24. novembris, Spīķeru koncertzāle

 OAK
FOUNDATION

Kingdom of the Netherlands

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

II ikgadējā konference vardarbības pret bērnu novēršanai „Vardarbībā cietis bērns un kriminālprocess”

Konferenci organizē Nodibinājums Centrs „Dardedze”

Konferences goda atblastsītaji:

Ševices konfederācija

Sabiedrības Intergācijas Fonds

Nīderlandes vēstniecība Latvijā

Valsts policija

LR Ģenerālprokuratūra

Organizatoriskā komiteja:

Laila Balode

Laura Pirsko

Agnese Megne

Agnese Sladzevska

Ramune Anspoka

Juta Bumbiere

Ginta Švekere

Baiba Berovska

Kontaktinformācija:

Cieceres iela 3a, Rīga, LV – 1002

Tālrunis +371 67600685;

Mob. tālr. +371 29556680;

Fakss +371 67612614

E-pasts: info@centrsdardedze.lv

Saturs

Nodibinājums Centrs „Dardedze”	4
Konferences dienas kārtība	5
Nīderlandes vēstnieka uzruna	6
2011. gada pagodinājuma raksti profesionāļiem	7
I Par darba mūža ieguldījumu vardarbības pret bērnu novēršanas jomā	7
II Par ieguldījumu zinātniskajā darbā vardarbības pret bērnu novēršanas jomā	7
III Par ieguldījumu normatīvajā regulējuma pilnveidošanā vardarbības pret bērnu novēršanas jomā	8
IV Par ieguldījumu dzīves vietas rehabilitācijas attīstībā vardarbības pret bērnu novēršanas jomā	8
V Par ieguldījumu krīžu centra attīstībā vardarbībā cietušie bērniem	9
VI Par aktīvu darbību starpprofesionālā komandā vardarbības pret bērnu novēršanas jomā	9
VII Par ieguldījumu preventīvā darba attīstībā vardarbības pret bērnu novēršanas jomā	10
VIII Par radošu risinājumu atrašanu novatorisku ideju realizēšanā vardarbības pret bērnu novēršanas jomā	10
IX Par finanšu līdzekļu piesaisti palīdzības sistēmas attīstībai vardarbības pret bērnu jomā	11
Konferences prezentāciju kopsavilkumi	12
Konferences runātāji	18
2011. gadā Centra „Dardedze” īstenotā sociālā kampaņa „Sliktais pieskāriens”	24
Dokumentālā filma „Noziegumi, kurus noklusē”	26
Centra „Dardedze” uzturētās mājas lapas	27

Nodibinājums Centrs „Dardedze”

Centrs “Dardedze” ir nevalstiska organizācija, kuras darbības centrā ir mērķis pasargāt bērnus no vardarbības.

Mūsu vīzija sakņojas pārliecībā, ka ikvienam bērnam ir tiesības būt mīlētam, pasargātam, cienītam un uzklaustītam, tādēļ Centra „Dardedze” komandai rūp:

- Bērnu drošība ģimenē;
- Bērnu drošība skolā un ārpusskolas aktivitātēs;
- Bērnu drošība bērnu aprūpes institūcijās;
- Bērnu drošība internetā;
- Bērnu drošība sabiedrībā.

Mēs aktīvi strādājam pie tā, lai vardarbība nenotiktu, bet gadījumos, ja vardarbība ir notikusi, piedāvājam profesionālas konsultācijas un palīdzību.

Mēs ticam, ka izglītojot sabiedrību, sniedzot savlaicīgu atbalstu cietušajiem un veicinot izpratni, ir iespējams pasargāt bērnus no vardarbības. Reizēm vajag tik maz, lai pāridarījums nenotiktu!

„Dardedzes” komanda turpina nodrošināt:

- **konsultācijas** - bērniem un ģimenēm, kas saskārušās ar vardarbību, kā arī nodrošinām atbalstu ikvienai ģimenei ar bērniem;
- **izstrādājam un realizējam preventīvas programmas** ar mērķi pasargāt bērnus no vardarbības;
- veicam **pētījumus, analizējam likumdošanu**, apkopojam pieredzi un jaunākās metodes, **izstrādājam publikācijas, nodrošinām apmācības**, kā arī **veicinām bērnu līdzdalību lēmumu pieņemšanā**.

Mūsu moto – Gaiša bērnība, drošs pamats nākotnei!

Dienas kārtība

10.00-12.00	Atklāšanas ceremonija		
	10.00-10.20	Nīderlandes vēstnieka uzruna Sadarbības partneru uzruna	Atklāšanas uzruna
	10.20-10.40	Agnese Megne Nodibinājuma „Centra Dardedze” valdes priekšsēdētāja	Pagodinājuma rakstu pasniegšana
	10.40-10.45	Priekšnesums	
	10.45-11.00	Agnese Megne Nodibinājuma „Centra Dardedze” valdes priekšsēdētāja	Centra „Dardedze” un tā īstenoto projektu ieguldījums bērna kā cietušā situācijas uzlabošanai Latvijā.
	Situācijas apraksts/problēmas atklāšana, diagnosticēšana		
	11.00-11.20	Krišjānis Rudzītis Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurors	Kriminālprocess un bērna vieta tajā
11.20-11.40	Jānis Ernsts Zvērināts advokāts	Bērna iesaistīšana kriminālprocesā - kļūdas un risinājumi	
11.40-12.00	Dace Landmane, Indra Krūmiņa VP Rīgas reģiona pārvaldes Kriminālpolicijas pārvaldes 1.biroja 4.nodaļas vecākā inspektore	Bērna pratināšanas psiholoģiskie aspekti	
12.00-13.00	Pusdienas		
13.00-15.00	Starptautiskā pieredze		
	13.00-14.00	Karina Dekensa (Nīderlande)	Neaizsargātu liecinieku nopratināšana Nīderlandē
14.00-15.00	Naidžels Kings (Lielbritānija)	Bērni kā upuri vai nozieguma liecinieki: Apvienotās Karalistes prakse	
15.00-15.30	Kafijas pauze		
15.30-17.30	15.30-15.50	Laila Balode, Baiba Berovska Nodibinājums „Centra Dardedze”	Apakšprojekta „Bērns kā cietušais vai liecinieks kriminālprocesā”, rezultātu, nopratināšanas telpas standarta un nopratināšanas procesa vadlīniju prezentācija
	15.50-16.10	Evija Strika VSIA Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs, tiesu psiholoģijas eksperte, LU PPMF docente	Tiesu psiholoģiskās ekspertīzes un psiholoģiskās izpētes – kopīgais un atšķirīgais.
	16.10-16.30	Inta Poudziunas Nodibinājuma „Talsu novada krīžu centra” klīniskais psihologs	Psihologa vieta un pozīcija tiesā, attiecības ar procesa dalībniekiem
	16.30-16.50	Laura Pirsko Nodibinājuma „Centra Dardedze” psihologs	Iedzīvotāju attieksme pret vardarbību pret bērniem – pēfijuma rezultātu prezentācija
	16.50-17.10	Aija Lilienfelde Rīgas pašvaldības policijas Bērnu likumpārkāpumu profilakses nodaļas vecākā inspektore	Labās prakses piemēri vardarbības pret bērnu novēršanai Rīgā. Rīgas pašvaldības policijas pieredze.
	17.10-17.30	Agnese Sladzevska Nodibinājuma „Centra Dardedze” Preventīvā centra vadītāja	Kampaņas „Sliktais pieskāriens” prezentācija.
17.30-17.45	Kafijas pauze		
17.45-18.45	Kristiāna Lapiņa Valsts probācijas dienests	Filmas „Noziegumi, kurus noklusē” prezentācija	

The Netherlands attaches great importance to the protection of human rights, therefore the Embassy gladly supports this Conference and the project of the Centre Dardedze "Sexual abuse of children – prevention, protection and support to victims", as its theme and object are within the Human Rights Programme of the government of the Netherlands.

The Embassy is proud to be associated with a project of the Centre Dardedze that has a long-term experience in prevention of child abuse and in assistance to abused children.

The Embassy also appreciates the diversity of approach that Dardzedze uses in its work: not only advocacy for adjustments in legislation nor only training for specialists, but also a very direct but sophisticated way of talking to children of different ages.

Violence and abuse is unfortunately a fact of life. It should not be a taboo in society; it is important to admit it is there and to speak about it openly. Also the Netherlands is not free from the cases of abuse and violence in family and against children. Hopefully at cooperation between both countries will bring added value to the work both in Latvia and in the Netherlands.

I wish all participants a very interesting and useful conference.

Jurriaan Kraak

Ambassador of the Kingdom of the Netherlands

Nīderlande pievērš lielu uzmanību cilvēktiesību aizsardzībai, tāpēc vēstniecība ar prieku atbalsta šo konferenci un „Dardedzes” centra projektu „Seksuālā vardarbība pret bērniem – novēršana, aizsardzība un atbalsts tās upuriem”, jo vardarbība kā tēma un bērni kā subjekts ir Nīderlandes valdības Cilvēktiesību programmas uzmanības lokā.

Vēstniecība lepojas ar tādu sadarbības partneri kā centrs „Dardzedze”, kam ir ilgtermiņa pieredze vardarbības pret bērniem novēršanā un palīdzības nodrošināšanā cietušiem bērniem.

Vēstniecība arī augstu novērtē „Dardedzes” daudzveidīgo pieeju šajā darbā: ne tikai darbs pie likumdošanas uzlabojumiem, ne tikai speciālistu apmācība, bet arī tieša un rūpīgi izstrādāta saruna ar dažādu vecumu bērniem.

Vardarbība diemžēl ir dzīves fakts. Tam nevajadzētu būt tabu tēmai sabiedrībā; ir svarīgi to atzīt un par to runāt atklāti. Arī Nīderlandes sabiedrība nav brīva no vardarbības gadījumiem ģimenēs un pret bērniem. Es ceru, ka sadarbība starp abām mūsu valstīm dos pievienoto vērtību vardarbības novēršanā gan Latvijā, gan Nīderlandē.

Es novēlu visiem dalībniekiem, lai šī konference būtu ļoti interesanta un noderīga.

Jurriaan Kraak

Nīderlandes karalistes vēstnieks Latvijā

2010. gada nogalē Centrs „Dardedze” iesāka tradīciju, atzinīgi novērtējot profesionāļus, kas snieguši būtisku ieguldījumu Vardarbības pret bērnu problēmas novēršana Latvijā. Arī šogad ikvienam bija iespēja izvirzīt savu kandidātu katrā no deviņām nominācijām. Aicinām Jūs iepazīties ar katras nominācijas atzinību ieguvušajiem 2011.gadā!

2011. gada pagodinājuma rakstus profesionāļiem, kas veikuši lielu ieguldījumu vardarbības pret bērnu jomā, saņēmuši sekojoši profesionāļi:

I Par darba mūža ieguldījumu vardarbības pret bērnu novēršanas jomā

(Nominācijai varēja tikt izvirzīta persona, kas vismaz 20 gadus no sava darba mūža ir veltījusi vardarbības pret bērnu jomai)

Lienīte Bergmane

Bērnu ķirurgs, ilggadēja Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas traumpunkta vadītāja. Arī pēc pensijas vecuma sasniegšanas viņa turpina strādāt traumpunktā. Dr.Bergmane ir viena no pašiem pirmajiem speciālistiem, kuri Latvijā iesaistījās cīņā pret vardarbību pret bērniem un ir piedalījusies atbalsta sistēmas veidošanā. Viņa vienmēr ir bijusi atsaucīga sadarbībā ar sociālajiem darbiniekiem, gan sekojot, lai ārsti par vardarbības gadījumiem ziņo, gan izglītojot citus profesionāļus, gan piedaloties konferencēs un sanāsmēs par atbalsta sistēmas veidošanu. No viņas vadībā veiktās datu fiksēšanas statistikas 90-ajos gados tika rakstīti pirmie projekti.

II Par ieguldījumu zinātniskajā darbā vardarbības pret bērnu novēršanas jomā

(Nominācijai varēja tikt izvirzīta persona, kura veikusi vismaz trīs pētījumus vardarbības pret bērnu jomā)

Aivita Putniņa

Sociālantropoloģe, šobrīd Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Antropoloģijas katedras programmu direktore, kā arī LU Bioētikas un biodrošības centra un sabiedriskās organizācijas „Sabiedrības politikas institūts” vadītāja. Izglītību Aivita ir ieguvusi Latvijas Universitātē, Vitauta Dižā Universitātē Kauņā un Kembridžas Universitātē Lielbritānijā, kur 1999. gadā ieguva doktora grādu sociālajā antropoloģijā.

Kopš tā laika darbojusies kā eksperte dzimtes līdztiesības, integrācijas politikas u.c. jautājumos. Konsultējusi un lasījusi lekcijas tādām nevalstiskajām organizācijām kā Resursu centrs sievietēm „Marta”, Latvijas Lauku sieviešu apvienība, Latvijas Vecmāšu asociācija u.c. Aivita ir veikusi pētījumus par vardarbību ģimenē un vardarbības ģimenē novēršanas rīcībpolitikas izvērtējumu, reproduktīvās veselības politikas un situācijas izvērtējumu, dzimtes līdztiesības jautājumiem, sievietēm un vīriešiem pārvaldībā u.c. tēmām. Šobrīd Aivita veic pētījumu par mazu bērnu tiesību aizsardzības sistēmas izvērtējumu un jaunu ziņojumu par reproduktīvo veselības politikas un situācijas izvērtējumu Latvijā.

III Par ieguldījumu normatīvajā regulējuma pilnveidošanā vardarbības pret bērnu novēršanas jomā

(Nominācijai varēja tikt izvirzīta persona, kura ir sociāli aktīvi darbojusies vismaz 5 gadus, lai pievērstu sabiedrības uzmanību normatīvā regulējuma nepilnībām un veikusi darbības, lai tās novērstu)

Aija Barča

Ļoti īsi raksturojot Aiju Barču, varu teikt, ka viņas profesionālā darbība balstās uz trīs pīlāriem: intelekts, kompetence un empātija. Un šo trīs vārdu kombinācija ar viņas dzīves pieredzi un iegūto izglītību pedagogijā un sociālajā darbā veido esenci jēdzienam „LABS POLITIĶIS”.

IV Par ieguldījumu dzīves vietas rehabilitācijas attīstībā vardarbības pret bērnu novēršanas jomā

(Nominācijai varēja tikt izvirzīta persona, kura vismaz 10 gadus nodrošinājusi palīdzību un pakalpojumus vardarbībā cietušiem bērniem ārpus stacionāra)

Lilita Barševska

Lilita par psihologu strādā no 1993.gada. Darba pieredze ir plaša: pirmsskolas izglītības iestādē, skolā, krīzes centrā, bāriņtiesā, policijā, augstskolā, sociālo lietu pārvaldē. Jau no 1993. gada Lilita strādā ar bērniem, kuri cietuši no prettiesiskām darbībām, sadarbojoties ar dažādām institūcijām, regulāri pārstāv bērnu intereses tiesās. Lilita nebaidās uzņemties atbildību un ir gatava aizstāvēt bērna intereses, viņai ir īpašas spējas izveidot kontaktu un panākt bērnu un vecāku uzticību.

Lilitai lielāko prieku un gandarījumu sagādā tas, ja bērns pēc rehabilitācijas kursa beigšanas smaida, atkal ir dzīvespriecīgs un ar optimismu raugās nākotnē, tad Lilita saka, ka darbs ir izdevies.

Veicot psihologa darbu Lilita regulāri konsultē Jelgavas izglītības iestāžu psihologus un sociālos pedagogus, kā atpazīt vardarbībā cietušu bērnu, kā rīkoties radušajās krīzes situācijās, izstrādā situāciju risināšanas plānus. Sadarbībā ar Jelgavas Izglītības pārvaldes speciālistiem tiek izskatīti iespējamie bērnu tiesību pārkāpumi izglītības iestādēs, lasītas lekcijas par vardarbību ģimenē, vardarbību starp vienaudžiem gan pedagogiem, gan skolēniem, gan vecākiem. Lilita ar savu veikto darbu ir devusi lielu ieguldījumu Jelgavas pilsētā vardarbības pret bērnu gadījumu novēršanā, atpazīšanā un rehabilitācijas sniegšanā. Lilitai piemīt dziļa empātija un cilvēcīgums, labestība, humora izjūta, vēlēšanās izdarīt visu iespējamo un nepadoties. Lilita nevarēs no kritiskām situācijām un sarežģītiem profesionāliem risinājumiem, regulāri pilnveido zināšanas.

V Par ieguldījumu krīžu centra attīstībā vardarbībā cietušiem bērniem

(Nominācijai varēja tikt izvirzīta persona, kura ne mazāk kā 5 gadus ir aktīvi un radoši darbojusies, pilnveidojot palīdzības un patvēruma nodrošināšanu krīžu centrā vardarbībā cietušiem bērniem)

Antoņina Zēberga

Krīzes centra ģimenēm ar bērniem "Paspārne" darbinieku un Ventspils pilsētas Starpinstitucionālās komandas, kas darbojas bērnu tiesību jautājumu risināšanā pilsētā, dalībnieku vārdā, vēlamies izvirzīt Antoņinu Zēbergu nominācijai: „Par ieguldījumu krīžu centru attīstībā vardarbībā cietušiem bērniem”.

Bērnu tiesību aizsardzības jomā strādā kopš 1992. gada. Sāpumā kā psiholoģe Ventspils Izglītības pārvaldes bērnu tiesību aizsardzības centrā. Vēlāk sāk veidot jaunu sabiedrisko organizāciju, lai varētu bērniem sniegt praktisku pedagoģisko un psiholoģisko palīdzību. 1996. gadā tika nodibināts Ventspils bērnu un pusaudžu atbalsta centrs „Nāc līdz!”, kurš strauji attīstījās un tika atvērta filiāle Pārventā. Prakse liecināja, ka Dienas centra pakalpojumi bērniem ir vajadzīgi, taču lai efektīvāk risinātu vardarbības pret bērnu juridiskos aspektus un nodrošinātu kvalitatīvu sociālpsiholoģisko rehabilitāciju vardarbības upuriem, ir nepieciešama cita institūcija.

Antoņina ir bijusi viena no galvenajām idejas autorēm 2003.gadā uzsākt veidot Krīzes centru ģimenēm ar bērniem „Paspārne”. 2006.gadā KC „Paspārne” beidzot varēja uzņemt pirmos klientus palīdzības, atbalsta sniegšanai. Viņas vadībā KC ir izstrādāta Rehabilitācijas programma bērniem, kuri cietuši no vardarbības, kas tiek izmantota par pamatu KC „Paspārne” ikdienas darbā. Antoņina ir viena no pieredzējušākajām KC speciālistēm, kuras viedoklī vienmēr ieklausās kolēģi. Kā centra psiholoģei viņai ir lielisks kontakts ne tikai ar bērniem, kuriem tiek sniegtas psihologa konsultācijas, vadītas grupu nodarbības, arī ar mammām, bērnu pavadonēm, kurām Antoņina vada atbalsta grupas. Ar savu darbu KC un ārpus centra, piedaloties dažādu sabiedrisko organizāciju, valsts un pašvaldības institūciju inīcētajos projektos Antoņina vienmēr ir popularizējusi krīžu centru darbību, to nozīmi un diemžēl šī brīža nepieciešamību ne tikai Latvijā, bet arī ārpus Latvijas, starptautiskos projektos.

VI Par aktīvu darbību starpprofesionālā komandā vardarbības pret bērnu novēršanas jomā

(Nominācijai varēja tikt izvirzīta persona, kura vismaz 10 gadus aktīvi, savas kompetences ietvaros, darbojusies gadījumu risināšanā vardarbības pret bērnu jomā)

Dace Andersone

Krīzes centra ģimenēm ar bērniem "Paspārne" darbinieku un Ventspils pilsētas Starpinstitucionālās komandas, kas darbojas bērnu tiesību jautājumu risināšanā pilsētā, dalībnieku vārdā, vēlamies izvirzīt Daci Andersoni nominācijai: „Par aktīvu darbību starpprofesionālā komandā vardarbības pret bērnu jomā”.

1998. gadā Dace uzsāka darbu Ventspils pilsētas un rajona policijas pārvaldē, Kārtības policijas nodaļā par nepilngadīgo lietu speciālisti. Dacei ir psihologa izglītība un paralēli darbam policijā viņa ir strādājusi par sociālo pedagogu Ventspils vakara vidusskolā.

Kopš 2011. gada pavasara Dace uzsākusi darba gaitas Ventspils pilsētas pašvaldības policijā par vecāko kārtībnieci nepilngadīgo likumpārkāpumu profilakses jomā.

Starpinstitucionālās komandas kolēģi, kas pārstāv dažādas institūcijas (bāriņtiesu, sociālo dienestu, bērnu dienas centru, krīzes centru, medicīnas iestādes, pirmsskolas un skolas izglītības iestādes u.c.) ļoti augstu vērtē Daces pieredzi, zināšanas un profesionālās prasmes pildot savus tiešos darba pienākumus, kā arī nesavtīgi ieguldīto laiku un enerģiju strādājot ārpus darba laika dažādos projektos, iesaistoties pasākumos, kas veicina izpratni gan profesionāļu vidū, gan sabiedrībā kopumā par starpinstitucionālās sadarbības nozīmi prevencijas darbā, gan arī jau strādājot ar vardarbības gadījumiem un to izraisītajām sekām.

VII Par ieguldījumu preventīvā darba attīstībā vardarbības pret bērnu novēršanas jomā

(Nominācijai varēja tikt izvirzīta persona, kura veikusi vismaz trīs aktivitātes (t.sk. publikācijas, kampaņas, programmu izstrāde, u.c.), kuru mērķis ir novērst vardarbības pret bērnu izplatību visos preventīvos līmeņos)

Baiba Drone

„Mūsu dzīvei ir tik daudz jēgas, cik lielā mērā mēs kādam varam būt nepieciešami.” (Z. Mauriņa)

Baiba var izdarīt visu!

Baiba paspēj būt visur!

Baiba nekad neatsaka!

Baibai vienmēr ir padoms un risinājums!

Baiba vienmēr ir darbībā!

Baibai ir plaša sirds!

Baiba bieži vien aizmirst par sevi, jo otrs ir pirmajā vietā!

Baiba ir Ogres novada Sociālā dienesta sociālā darbiniece, Veselības ministrijas veselības veicināšanas koordinatore, aktīvi darbojas nevalstiskā sektorā, realizējot dažādus preventīvus projektus jaunajām māmiņām un bērniem.

Baiba aktīvi strādā ar Ogres novada bērniem, vadot 9 soļu Džimbas drošības nodarbības un izglītojot viņus par personisko drošību, piesaistot finansējumu, lai arī attāļajos lauku pagastos bērniem būtu zināšanas, kā pasargāt sevi bīstamās un nedrošās situācijās.

„Ir vieglāk audzināt drošus stiprus bērnus, nekā censties salabot salauztus.”

VIII Par radošu risinājumu atrašanu novatorisku ideju realizēšanā vardarbības pret bērnu novēršanas jomā

(Nominācijai varēja tikt izvirzīta persona, kura ir spējusi radīt un īstenot novatoriskas idejas un piedāvāt radošus risinājumus vardarbības pret bērnu jomā)

Sarmīte Krūmiņa

Šobrīd Rīgas Sociālā dienesta Latgales rajona nodaļas t/c „Avoti” vecākā sociālā darbiniece. Strādā Rīgā sociālajā sistēmā gandrīz 20 gadus, viena no pirmajām, kas uzsākusi darbu ar ģimenēm ar bērniem Latgales priekšpilsētā, ilgstoši darbojusies sociālo pakalpojumu un sociālā darba attīstīšanā Rīgas pilsētā vardarbības pret bērnu jomā. Ievadījusi darbā ar ģimenēm ar bērniem lielu daļu Latgales priekšpilsētā strādājošos sociālos darbiniekus.

Pildot darba pienākumus aktīvi meklē jaunus resursus un risinājumus, mudina tos meklēt arī savus padotos un kolēģus, lai nodrošinātu katram

bērnām vislabāko aprūpi ģimenē un iespēju robežās novērstu vardarbību pret bērnu. Sarmīte meklējusi dažādus risinājumus, lai uzlabotu vecāku prasmes rūpēties par bērniem un bērnu-vecāku savstarpējās attiecības, piesaistot jaunus pakalpojumus, kā piemēram, nepilngadīgo māmiņu bērna aprūpes un sadzīves vadīšanas prasmju uzlabošana; veicinājusi sadarbību ar dažādām nevalstiskām organizācijām, lai nodrošinātu ģimenēm nepieciešamos resursus; mudinājusi darbiniekus kopā ar ģimeni piemeklēt katram bērnam piemērotāko brīvā laika pavadīšanas veidu; palīdzējusi vecākiem uzlabot sadzīves vadīšanas prasmes, konsultācijā mācot gatavot ēst; izvērtējot vecāku vajadzības, gatavojusi un pielietojuši informatīvus materiālus.

Sarmīte nevadās pēc standarta risinājuma, taču, uzmanīgi un ieinteresēti uz klausot vecākus katrā situācijā spēj atrast un pielāgot to, kas cilvēkam ir nepieciešams. Sarmīte ir empātiska un tic labajam cilvēkos un ir pārliecināta, ka vecāki spēj mainīties un apgūt jaunas prasmes, lai bērnus audzinātu nevardarbīgā veidā, tādēļ turpina meklēt jaunas idejas un netradicionālus risinājumus, ko izmēģina un pielieto darbā ar ģimenēm un bērniem, kā arī mudina uz netradicionālu risinājumu meklēšanu un ieviešanu darbā arī kolēģus un padotos.

IX Par finanšu līdzekļu piesaisti palīdzības sistēmas attīstībai vardarbības pret bērnu jomā

(Nominācijai varēja tikt izvirzīta persona, kurai pēdējo 5 gadu laikā ir vairākkārt izdevies piesaistīt finansējumu kvalitatīva un uz attīstību vērsta pakalpojuma nodrošināšanai vardarbībā cietušiem bērniem)

Aija Švāne

Vārdus, kuri precīzi raksturotu Aijas Švānes ieguldījumu vardarbības pret bērnu jomā, ir teikusi Zenta Mauriņa: „Labs darbs ir gaisma, ko nevar noslēpt. Tumsa vienmēr cīnījiesies pret gaismu, tumsas vienmēr ir bijis vairāk, bet tomēr – gaisma vienmēr bijusi tā, kas uzvarējusi. Katru rītu lec jauna saule, un katrā laikmetā piedzimst tādi cilvēki, kas gādā par to, lai neiznīktu ticība cilvēkam”.

Aijas Švānes ģimene ir viena no pirmajām audžuģimenēm Latvijā, un vēlāk Aija nodibina Zantes audžuģimeņu biedrību “Pīlādzītis”.

2005. gadā Aija kopā ar atbalstītājiem sāka Zantes ģimenes krīzes centra labiekārtošanas darbus un attīstību, ieguldot tajā visu savu enerģiju, sirdi un dvēseli. 2008. gadā Aija izveidoja sadarbību ar zviedru Oskaru Petersonu, kā rezultātā centram tiek sniegta dārna materiālā palīdzība, kas lielā mērā uzlabo centra labiekārtojumu, nodrošinot bērnus ar visu viņiem nepieciešamo. Aija Švāne neatlaidīgi un nepārtraukti ir veidojusi sadarbības ar dažādām nevalstiskām organizācijām Latvijā, kas dod iespēju bērniem apmeklēt dažādus kultūras un izklaides pasākumus.

Aijai ir apbrīnojamas spējas saredzēt iespējas piesaistīt finansiālos un materiālos līdzekļus pat šķietami neievērojamās vai ikdienišķās lietās, tā, piemēram, piedaloties akcijā, lai iegūtu bērniem atstarotājus. Tāpat Aija nelaiž garām nevienu iespēju, lai piedalītos konkursos un pretendētu uz apjomīgāku projektu īstenošanu centrā, tā, piemēram, bērnu rotaļu laukumu izveidi, vai video kameras iegādāšanu bērnu nopratināšanas vajadzībām.

Darbinieki visu savu enerģiju un zināšanas var veltīt tikai un vienīgi darbam, jo paustās vajadzības un vēlmes, kas būtu nepieciešams darba kvalitātes uzlabošanai, tiek uzklašītas un īstenotas. Šajā centrā darbinieki tiešām jūtas kā vienota, saliedēta komanda, ir drošības izjūta, ka direktore vienmēr atradīs laiku, lai uzklašītu, palīdzētu un atbalstītu.

Konferences prezentāciju kopsavilkumi

(Uzstāšanās secībā)

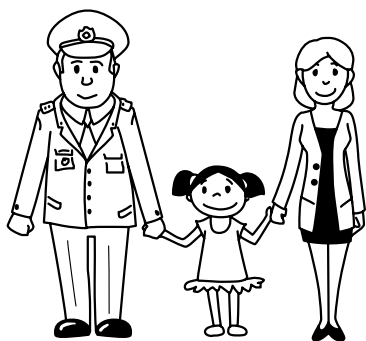
Centra „Dardedze” un tā īstenoto projektu ieguldījums bērna kā cietušā situācijas uzlabošanai Latvijā. *Agnese Megne*

„Centrs Dardedze” jau no pašiem darbības pirmsākumiem par vienu no galvenajām prioritātēm izvirzījis bērna kā cietušā situācijas uzlabošanu Latvijā. Sākotnēji izveidojot „Dardedzē” izmeklēšanas telpu, kam sadarbībā ar Latvijas Bērnu Fondu sekoja izmaiņu iniciēšana Latvijas likumdošanā, atļaujot Kriminālprocesā izmantot bērna nopratināšanas video intervijas. Esam mācījušies no citu valstu pieredzes, līdz kļuvuši par piemēru citiem, organizējot mācību seminārus Latvijas policistiem un prokuroriem, izstrādājot izglītojošos materiālus, kā arī īstenojot vairākas nozīmīgas kampaņas. Šis darbs mums nebūtu iespējams bez uzticiem partneriem un atbalstājiem gan Latvijā, gan ārpus tās.

Kriminālprocess un bērna vieta tajā. *Krišjānis Rudzītis*

Vienīgi Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā un konkrēta kriminālprocesa ietvaros ir iespējams konstatēt, ka persona ir vainīga noziedzīga nodarījuma izdarīšanā. No tā izriet, ka nolūkā panākt personas notiesāšanu un sodīšanu vai citādu krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu ir nepieciešams strikti ievērot kriminālprocesuālo kārtību.

Vardarbīgajos un seksuāla rakstura noziedzīgos nodarījumos pret bērniem kriminālprocesuālās kārtības ievērošana ir īpaši nozīmīga. Tā kā šo kategoriju lietās pierādījumu apjoms tipiski nav plašs, tad kriminālprocesa virzību un iznākumu būtiski var ietekmēt gan katra atsevišķa pierādījuma ticamība un pieļaujamība, gan veikto procesuālo darbību kvalitāte, izvēlētie kriminālprocesa līdzekļi, metodes un kriminālistiskās taktikas ievērošana.

Īpaši saistībā ar seksuāla rakstura noziedzīgiem nodarījumiem var atzīmēt, ka faktiski jebkura iejaukšanās personas dzīvē ir atzīstama par attaisnotu, ja tā notiek likuma prasībām atbilstošas kriminālprocesuālās darbības gaitā un izvairīšanās no šādas iejaukšanās neļautu iegūt lietā būtiskus pierādījumus vai izpildīt citus svarīgus kriminālprocesa uzdevumus.

Novēršot atsevišķas nepilnības, kas dažkārt tiek pieļautas saistībā ar bērnu seksuālās izmantošanas gadījumu izmeklēšanu, kā arī turpinot efektīvizēt iesaistīto institūciju kopdarbību, ir iespējams panākt vēl ātrāku, objektivāku un rezultatīvāku Krimināllikuma normu piemērošanu minēto kategoriju lietās.

Bērna iesaistīšana kriminālprocesā - kļūdas un risinājumi.

Jānis Ernsts

Par un pret piedalīšanos tiesā. – risinājums - video.

Par dažādo procesa virzītāju un aizstāvības lomu vardarbības pret bērnu gadījumā,

sadarbība starp dažādiem profesionāļiem (piem., psihologiem nopratināšanas gadījumā), kļūdas un risinājumi.

Bērna pratināšanas psiholoģiskie aspekti. *Dace Landmane, Indra Krūmiņa*

Pirmstiesas izmeklēšanā ir aktuāls jautājums vai nepilngadīgos var pratināt atkārtoti. Psihologi, pamatojoties uz nepilngadīgo atkārtotu traumatizāciju, parasti liedz pratināt nepilngadīgos atkārtoti. Savukārt izmeklēšanas procesa gaitā reizēm tiek atklāti papildus fakti, kurus ir ļoti svarīgi apstiprināt ar nepilngadīgo liecībām.

Tāpat zināms, ka nepilngadīgie bieži vien pie atkārtotām pratināšanām sniedz atšķirīgas liecības par vienu un to pašu notikumu. Sniedzot atšķirīgas liecības, speciālistiem rodas šaubas par informācijas ticamību.

Pētījuma mērķis ir analizēt kā atkārtota pratināšana ietekmē nepilngadīgo emocionālo stāvokli un kādēļ pie atkārtotas pratināšanas iegūtās nepilngadīgo liecības var nesakrist. Pētījuma ietvaros tiks iepazīstināts ar psiholoģiski drošas nepilngadīgo nopratināšanas vadlīnijām. Saskaņā ar psiholoģijas pētījumu atziņām psiholoģiski droša nepilngadīgo nopratināšana veicina: (1) nepilngadīgo atkārtotas traumatizācijas mazināšanos; (2) pratināšanas laikā iegūtās informācijas apjoma un ticamības palielināšanos.

Neaizsargātu liecinieku nopratināšana. *Karina Dekensa*

Nīderlandē lieciniekus vecumā no 4 līdz 12 gadiem un lieciniekus ar intelektuālās attīstības traucējumiem izjautā vienīgi apmācīti policisti. Ikvienu nopratināšana tiek ierakstīta un notiek bērniem piemērotās nopratināšanas telpās.

Nīderlandes nopratināšanas modelis: strukturēta, taču elastīga „Labā prakse”. Ieteikumi, kas ļauj nopratinātājam piemēroties konkrētajam lieciniekam, kā arī dažādām situācijām. Tā ir metode, kas ne tikai ir piemērota ideālai situācijai, bet arī noderīga gadījumos, kad liecinieks nelabprāt atbild uzjautājumiem. Nopratinātājs var mainīt scenāriju un izmantot „scenāriju modeli”, lai sasniegtu iespējami labāku rezultātu. Galvenais mērķis ir iegūt ticamu liecību, kā arī sīki izjautāt liecinieku, lai iegūtu pēc iespējas vairāk noderīgas informācijas. Ņemot vērā apsūdzēšos un attaisnojošos pierādījumus, nopratinātājam jāpiemērojas liecinieka neaizsargātībai atbilstoši tā vecumam un/vai intelektuālajām attīstības spējām.

Atsevišķas šīs metodes daļas tiek pēfītas. Nopratināšanas modelis tiek regulāri papildināts ar jaunākajiem zinātniskajiem atklājumiem.

Bērni kā upuri vai nozieguma liecinieki: Apvienotās Karalistes prakse. *Naidžels Kings*

Prezentācijā sniegts ieskats bērnu un citu neaizsargātu liecinieku nopratināšanu videoierakstu izveidē Apvienotajā Karalistē. Prezentācijā tiks izskaidrotas cietušo bērnu un liecinieku nopratināšanu procesos gūtās atziņas.

Apakšprojekta „Bērns kā cietušais vai liecinieks kriminālprocesā” rezultātu, nopratināšanas telpas standarta un nopratināšanas procesa vadlīniju prezentācija. *Laila Balode, Baiba Berovska*

Projekta “Bērns kā cietušais vai liecinieks kriminālprocesā” laikā tika veiktas aktivitātes, kuru mērķis bija veicināt izmeklēšanas un iztiesāšanas procesā iesaistīto institūciju saskaņotu rīcību bērna interešu nodrošināšanai situācijā, kad bērns iesaistīts kriminālprocesā kā cietušais vai liecinieks, lai nodrošinātu bērnu interešu aizsardzību. Projekta galvenās aktivitātes:

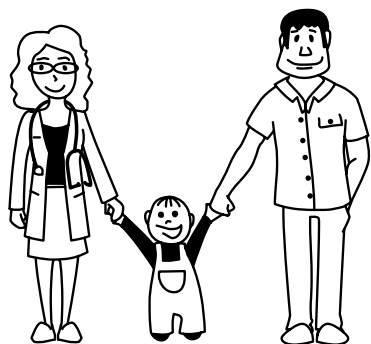
izstrādāt un aprobēt vadlīnijas bērnu nopratināšanā, izstrādāt un aprobēt nopratināšanas telpas standartu, atbalstīt un veicināt bērnu intereses, vajadzības gadījumā nodrošinot nopratināšanu bērnam draudzīgā vidē.

Projektā tika iesaistīti pieci krīžu centri - Centrs "Valdardze" no Valmieras, Krīzes centrs "Paspārne" no Ventspils, Talsu novada krīžu centrs, Latgales reģionālais atbalsta centrs "Rasas pērles" no Balvu novada, Rugāju pagasta. Visos minētajos centros, kā arī Nodibinājumā „Centrs Dardedze” Rīgā, visa projekta laikā tika aprobētas bērnu nopratināšanas vadlīnijas, kā arī veikts darbs pie nopratināšanas telpas standarta. Rezultātā šīs konferences laikā tās dalībniekiem tiks prezentētas vairākas publikācijas, kuru mērķis ir iedrošināt arī citu krīžu centru speciālistus sadarboties ar tiesībsargājošām institūcijām, lai nodrošinātu bērnu intereses situācijās, kur bērns ir cietušais vai liecinieks kriminālprocesā. Kā arī veicinātu bērna interesēm atbilstošu nopratināšanas telpu iekārtošanu.

Tiesu psiholoģiskās ekspertīzes un psiholoģiskās izpētes kopīgais un atšķirīgais. *Evija Strika*

Psihologiem strādājot krīzes centros, sociālajos dienestos, skolās vai arī citās savas prakses vietās, bieži nākas strādāt ar klientiem, tai skaitā arī bērniem, kuri ir cietuši no dažāda veida vardarbības vai vardarbībām. Šādos gadījumos psihologs klientam sniedz psiholoģisko rehabilitāciju, strādā ar viņu ar psiholoģiskās konsultēšanas metodēm vai arī veic psiholoģisko

izpēti un sniedz atzinumu par psiholoģiskās izpētes rezultātiem. Bieži vien, balstoties uz psihologa sniegto informāciju vai atzinumu, tiek ierosināts kriminālprocess, kurā psihologa klients tiek atzīts par cietušo. Dažreiz var būt situācijas, kad atzinumu par psiholoģiskās izpētes rezultātiem psihologam lūdz sniegt procesa virzītājs jau pēc kriminālprocesa uzsākšanas. Tāpat, kriminālprocesa ietvaros parasti cietušajam, it īpaši, ja viņš ir nepilngadīgais, tiek nozīmēta tiesu psiholoģiskā vai kompleksā tiesu psiholoģiskā un tiesu psihiatriskā ekspertīze. Ir ļoti svarīgi izprasta abu speciālistu (psihologu) juridisko statusu konkrētā kriminālprocesa ietvaros un zināt savas kompetences robežas attiecībā uz atzinumā par psiholoģiskās izpētes rezultātiem atspoguļoto informāciju.

Savā prezentācijā aplūkošu jautājumu par to, kas ir tiesu psiholoģiskā ekspertīze, un kā atšķiras psiholoģiskās izpētes mērķi, izpētes metodes un atzinumā aprakstītā izpētes rezultātu secinājumu daļa, gadījumos, kad psiholoģiskā izpēte tiek veikta tiesu psiholoģiskās ekspertīzes ietvaros un gadījumā, ja to veic speciālists psiholoģiskās konsultēšanas un vai psiholoģiskās izpētes ietvaros.

Psihologa vieta un pozīcija tiesā: attiecības ar procesa dalībniekiem. *Inta Poudžiunas*

Ja psihologa klients ir bijis vardarbībā cietis bērns, bērns kā vardarbības liecinieks vai kā noziedzīga nodarījuma veicējs, tad psihologam kā speciālistam var nākties sniegt atzinumu par šo bērnu vai viņu var uzaicināt uz tiesu. Ja bērns būs liecinieks, tad psihologa uzdevums būs nodrošināt cietušā vecuma un psihoemocionālā stāvokļa īpatnību ievērošanu. Ja bērns būs cietušais vai apsūdzētais, psihologam, izmantojot savas speciālās zināšanas klīniskajā psiholoģijā, nāksies vērst uzmanību uz apstākļiem, kas ir nozīmīgi nepilngadīgā psihoemocionālā stāvokļa un pārdzīvoto ciešanu atklāšanā un izprašanā, kā arī nodrošināt atbalstu atkārtotas viktimizācijas riska mazināšanai.

Tiesas process ne tikai prasa speciālista pienākuma izpildīšanu, bet arī aktualizē personīgos

procesus. Tiesas dalībnieku – tiesneša, prokurora, advokātu – attieksme un pieprasījums, reizēm viņu neizpratne vai pat tīša agresīva pozīcija uzrunā psihologa profesionālo pašvērtējumu, pieredzi un emocijas (arī bailes, dusmas, bezspēcību, vainu, kaunu). Spriedze, ko rada speciālista atbildība un procesa dalībnieku darbības, rada augstu trauksmi. Ja augstāk organizētie aizsardzības mehānismi neiztur, to vietā stājas primārie – projekcija, introjēcija, projektīvā identifikācija, disociācija, devalvācija un citi. Ja trauksmes līmenis pārsniedz izturamo, aizsardzības sabrūk un tiesas procesa rezultātā psihologs var pārdzīvot dziļu krīzi.

Kā neiesaistīties personīgā destruktīvā dialogā ar procesa dalībniekiem? Kā panākt, lai likums, kas valda pār tiesu (kriminālprocesa likums) ir psihologu sargājošs? Vai ir iespējams, ka tiesnesis kā likuma realizētājs ir psihologa sabiedrotais vai otrādi? Kā saglabāt savu vietu, izpildīt savu pienākumu un palikt veselam?

Raugoties uz personības funkcionēšanas 3 formām (psihoorganiskajā analizē lietots koncepts), iespējams izvērtēt psihologa pozīciju tiesas procesā un pret tā dalībniekiem.

Unārajā formā, kas paredz nediferencētu sevis izjūtu un neskaidras robežas, notiek saplūšana ar visu, lai piepildītu vajadzības. Tomēr robežas ir tik nenoteiktas, ka nav iespējams atšķirt savas vajadzības no citu vajadzībām, tiek izjūts identitātes apmulsums, rodas vajadzība, lai citi nosaka virzienu un struktūru, ir grūtības uzturēt stabilu sevis izjūtu un izturēt citu prasības. Tad destabilizējošu stresoru klātbūtne var radīt personības disfunkciju.

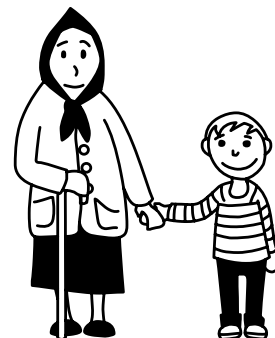
Duālajā formā, kurā ir skaidra kā sevis, tā otra apzināšanās, iespējamās divas pozīcijas – sadarbība vai cīņa. Esot šajā pozīcijā, rodas personīgas attiecības, kas stresa apstākļos aktualizē personības būtiskākos iekšējos konfliktus un pieredzi, rada augstu trauksmi un vajadzību aizsargāties vai saņemt atbalstu.

Ternārā forma jebkurā personības funkcionēšanā vai saskarsmē ar otru personu ietver arī struktūru un likumu. Tas nosaka iespējas un ierobežojumus. Tiesas process pēc savas būtības ir ternāra funkcionēšanas forma, kurā tiesnesis pārstāv likumu, vienlaikus nosakot katra procesa dalībnieka vietu un pasargājot no citas personas destruktīvas darbības. Līdz ar to psihologam svarīgi apzināties savu un citu procesa dalībnieku likuma noteikto lomu un no šīs pozīcijas veidot attiecības ar tiesnesi, prokuroru, advokātu un savu klientu.

Iedzīvotāju attieksme pret vardarbību pret bērniem – pētījuma rezultātu prezentācija. *Laura Pirska*

II. Ikgadējā starptautiskā konferencē vardarbības pret bērnu novēršanai „Vardarbībā cietis bērns un kriminālprocess”, es vēlos prezentēt pētījuma „Iedzīvotāju attieksme pret vardarbību pret bērniem” rezultātus. Pētījuma mērķis bija noskaidrot sabiedrības attieksmi pret vardarbību pret bērnu. Tika konstatēts, ka aptuveni trešdaļa (28,5%) respondentu uzskata, bērnu fiziska sodīšana notiek retāk, kas ir vispozitīvākais vērtējums. Tas arī bija vienīgais uzvedības veids par kuru respondenti procentuāli biežāk izteica viedokli, ka šāda uzvedība notiek retāk nevis biežāk. Savukārt, visnegatīvākais vērtējums bija saistīts ar vecāku aprūpes trūkumu – aptuveni divas trešdaļas respondentu (64,3%) uzskatīja, ka tas vērojams biežāk.

Tāpat pētījuma rezultāti uzrāda, ka lielākā daļa, aptuveni puse (51,5%) respondentu, uzskatīja, ka bērnu sišana kā sodīšanas veidu var dažkārt izmantot, kā arī vairāk kā trešdaļa (36,9%) respondentu uzskata, ka bērnu fizisku sodīšanu drīzāk nevajadzētu aizliegt ar likumu. Savukārt analizējot, kādi ir tipiskākie sodīšanas veidi, kurus izmanto vecāki Latvijā, tika konstatēts,

ka procentuāli visbiežāk, nedaudz vairāk kā ceturtdaļa (27,5%) respondentu, izmanto balsis pacelšanu, aptuveni piektā daļa (19,6%) – kritizēšanu un aptuveni sestā daļa (15,4%) – lietu izmantošanas aizliegumu. Tomēr, kopumā fiziskas sodīšanas biežums ir samērā augsts. Tā gandrīz ceturtdaļa respondentu atzīst, ka vismaz reizi dzīvē savu bērnu ir fiziski sodījuši

Pētījuma rezultāti uzrāda, ka respondenti uzskata, ka institūcijās, bērniem ir iespējams saņemt palīdzību, nonākot vardarbīgā situācijā. Vispozitīvākais vērtējums, vairāk kā puse (58,1%) respondentu uzskata, ka sociālos dienestos un atbalsta centros ir iespējams saņemt palīdzību. Savukārt, aptuveni ceturtdaļa respondentu uzskata, ka bērniem nonākot vardarbīgā situācijā nav iespējams saņemt policijas (25,1%) un prokuratūras vai tiesas (25,9%) atbalstu, kas ir negatīvākais viedoklis iestāžu novērtējumā. Kopumā šādas respondentu atbildes norāda, uz nepieciešamību tiesībsargājošajām iestādēm kļūt atvērtākām pret sabiedrību, kā arī vairāk skaidrot savu darbu. Tas vienlīdz būtu arī attiecināms uz izglītības iestādēm un nevalstiskajām organizācijām, kuras saskaņā ar pētījuma rezultātiem nav pietiekami informējušas par tajās pieejamajiem pakalpojumiem, kā arī veiktajiem pasākumiem.

Kopumā pētījuma dati norāda, ka ir jāturpina informatīvi izglītojošais darbs ar sabiedrību par jautājumiem, kas saistīti ar vardarbību pret bērnu.

Labās prakses piemēri vardarbības pret bērnu novēršanai Rīgā. Rīgas pašvaldības policijas pieredze. Aija Lilienfelde

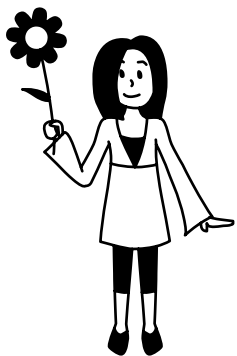
Rīgas Pašvaldības policija (turpmāk tekstā RPP) ir militarizēta, bruņota pašvaldības institūcija sabiedriskās kārtības uzturēšanai un tiesībaizsardzībai, kas darbojas Rīgas administratīvajā teritorijā nu jau 21. gadu. Kā viens RPP pamatuzdevumiem ir likumpārkāpumu profilakse.

Lielu uzmanību RPP pievērš darbam ar bērniem, nepilngadīgajiem. Arī domājot un runājot par tādu negāciju kā vardarbība pret bērnu. Šobrīd Rīgā un RPP ir izveidota sistēma, kas paredz vienotu rīcības modeli tajos gadījumos, kad tiek konstatēti fakti par bērnu tiesību pārkāpumiem, tai skaitā vardarbību. RPP pieredze risinot tos gadījumus, kas saistīti ar vardarbību pret bērnu balstās zināšanās, kas iegūtas, aprobētas risinot ikdienas situācijas, kā arī līdzdarbojoties Eiropas Savienības programmās DAPHNE II un DAPHNE III

Domāju, ka uzkrātā RPP pieredze vardarbības novēršanai pret bērnu var būt noderīga cietiem profesionāļiem, kas strādā šajā jomā.

Kampanjas „Sliktais pieskāriens” prezentācija. Agnese Sladzevska

Visā pasaulē no seksuālās vardarbības cieš daudz vairāk bērnu, nekā mēs spējam iedomāties. Kampanjas “Sliktais pieskāriens” mērķis ir veicināt sabiedrības izpratni par to, kas ir seksuāla vardarbība pret bērnu, kā bērnus pasargāt no potenciālajiem vardarbības riskiem, un kā palīdzēt bērniem, kas ir cietuši no seksuālas vardarbības. Viens no kampanjas uzdevumiem ir arī veicināt normatīvā regulējuma pilnveidošanu mūsu valstī, pievienojoties staurptautiskajiem dokumentiem, kas regulē jautājumus attiecībā uz bērnu seksuālās izmantošanas atklāšanu, noziegumu izmeklēšanas gaitu un bērnu seksuālās izmantošanas novēršanu.

Seksuālā vardarbība pret bērnu ir visretāk atklātais vardarbības veids, jo mazi bērni visbiežāk par seksuālu vardarbību neziņo, jo neizprot, kas ar viņiem notiek, bet lielāki bērni mēdz to slēpt, jo izjūt kaunu, vainu vai bailes. Pētījumi apliecina, ka tikai 30% bērnu, kuri cietuši no seksuālās izmantošanas, izstāsta par to bērnībā, pārējie šo smago noslēpumu nes sev līdzī pieaugušā dzīvē. Ja bērnu seksuālās izmantošanas gadījums paliek neatklāts, tad bērns nesaņem savlaicīgu palīdzību, kas varētu mazināt traumas radītās sekas viņa tālākajā dzīvē.

Konferences runātāji

Agnese Megne

Nodibinājuma „Centra Dardedze” valdes priekšsēdētāja

Ne katram ir izdevies sapni pārvērst par īstenību, bet Agnesei Megnei šāda iespēja tika piešķirta. Jau augstskolā mācoties sociālo darbu, Agnese Megne sapņoja par mājīgu iestādi, kurā palīdzību saņemtu bērni, kuri cietuši no dažāda veida pārestībām. Nu jau rīt 11 gads, kopš Agnese vada “Centru Dardedze”. Organizāciju, kura ieņem stabili vietu sociālo pakalpojumu sistēmā. Organizāciju, ar kuras viedokli rēķinās, organizāciju, kuras galvenā vērtība ir cilvēki. Cilvēki, kurus vieno mīlestība pret darbu, iniciatīva, radošs gars un vēlme padarīt šo pasauli labāku!

Krišjānis Rudzītis

Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurors

2001.gadā pabeidzu Latvijas Universitātes Juridisko fakultāti un ieguvu jurista kvalifikāciju. 2004.gadā turpat ieguvu arī sociālo zinātņu maģistra grādu tiesību zinātnē (krimināltiesisko zinātņu apakšprogramma). Esmu vairāku zinātnisko publikāciju autors.

2001.gadā sāku pildīt prokurora pienākumus Rīgas pilsētas Centra rajona prokuratūrā, bet kopš 2003.gada ieņemu Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurora amatu. Esmu arī apstiprināts kā prokuroru kvalifikācijas komisijas loceklis 2005.-2011.gadā.

Ikdienā īstenoju prokurora funkcijas tieši kriminālprocesuālajā jomā. Šajā jomā prokurors ir visplašāk pilnvarotā amatpersona un veic izmeklēšanas uzraudzību, kriminālvajāšanu, valsts apsūdzības uzturēšanu tiesā, kā arī citus pienākumus.

Tiesas apgabala prokurora kompetencē ir šo funkciju veikšana kriminālprocesos par noziedzīgiem nodarījumiem, kas raksturojas ar paaugstinātu kaitīgumu. Pie tādiem pamatoti tiek pieskaitīti arī noziedzīgi nodarījumi pret tikumību un dzimumneaizskaramību, kas izdarīti ar mazgadīgajiem vai nepilngadīgajiem.

Jānis Ernsts

Zvērināts advokāts

Dzimis 1973.gada 12.februārī.

1988. gadā beidzis Skrundas vidusskolu, kurā iegūta pamatskolas izglītība.

1992. gadā beidzis Kazdangas tehnikumu.

1992.-1994. - dienests Latvijas Republikas Robežsardzē.

2000. gadā beidzis Latvijas Policijas akadēmiju, iegūstot jurista kvalifikāciju.

1994.-2000. strādājis valsts policijā par izmeklētāju.

2001. – 2002. - tiesnesis Dobeles rajona tiesā.

2002.- 2004. – tiesnesis Jelgavas tiesā.

2004.-2005. – tiesu nozares speciālists Tieslietu ministrijā.
2005.gadā sācis strādāt kā individuāli praktizējošs zvērināts advokāts Jelgavā.
2011.gadā nodibinājis "Zvērināta advokāta Jāņa Ernstsona biroju".

Papildus darba pieredze:

1. Kriminālprocesa likuma un ar to saistīto MK noteikumu izstrāde. Tīcis nosūtīts komandējumā uz Čehiju, kur piedalījies projektā „KPL rokasgrāmata” izstrādē (*apmācības vadītājs ASV tiesnesis, ASV tiesnešu rokasgrāmatas līdzautors*).
2. Tiesu informatīvās sistēmas uzlabošana/modernizēšana.
3. Mācību prakses vadīšana jurisprudences studentiem.
4. Nodarbinātības valsts aģentūras, Eiropas Sociālā fonda projekts „Kompleksi atbalsta pasākumi” par jauniešu darba prakses īstenošanu prakses vadītājs.

Cita informācija: Precējies, dēls - 9 gadi.

Dace Landmane, Dr. psych

VP Rīgas reģiona pārvaldes Kriminālpolicijas pārvaldes psiholoģe

Psihologs ar 11 gadu darba stāžu. Kopš 2007. gada strādā VP Rīgas reģiona pārvaldes Kriminālpolicijas pārvaldes 1.biroja 4.nodaļā (Nodaļas kompetencē izmeklēt noziedzīgus nodarījumus pret bērnu tikumību un dzimumneaizskaramību) par vecāko inspektori – psihologu. Strādā ar vardarbībā cietušajiem bērniem un viņu ģimenēm pirmstiesas izmeklēšanas ietvaros: sniedzot psiholoģisko atbalstu, veicot vardarbībā cietušo bērnu psiholoģisko izpēti. Piedalās nepilngadīgo nopratināšanā, kā arī veic nepilngadīgo nopratināšanu saskaņā ar Kriminālprocesa likumu. Konsultē policijas darbiniekus, dažādu nozaru speciālistus un bērnu vecākus par bērniem draudzīgu izmeklēšanas gaitu.

Zinātniskās intereses saistītas ar attieksmes un sodu spriedumu izpēti; bērniem piemērotu intervēšanas tehniku izstrādi; iespajdojamības izvērtēšanu juridiskā kontekstā u.c. juridiskās psiholoģijas tēmām.

Indra Krūmiņa, Mg. psych

Rīgas domes Rīgas bāriņtiesas psiholoģe

Klīniskā psiholoģe ar 11 gadu darba stāžu psiholoģiskajā izpētē bērniem un pieaugušajiem un valsts atzīta privātā tiesu eksperte personas psiholoģiskā stāvokļa izpētē, darba stāžs ekspertizēs - 7 gadi. Studē LU psiholoģijas doktorantūrā, veicu promocijas pētījumu par bērnu liecību novērtēšanas psiholoģiskajiem aspektiem.

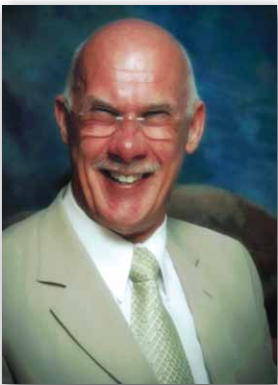

Karina Dekenss

Dr. Karīna M.K. Dekensa (Karina M.K. Dekens) ir bērnu psiholoģe, kā arī nopratināšanas pasniedzēja, inspektore un konsultante Nīderlandes Policijas akadēmijā.

Karīna ir bērnu-liecinieku nopratināšanas eksperte. Pēdējos 20 gadus viņa apmāca un uzrauga Nīderlandes policistus nopratināšanas jautājumos. Tāpat viņa bērnu-liecinieku nopratināšanas jautājumos apmāca prokurus, tiesnešus un sociālos darbiniekus. Turklāt Karīna ir valsts prokuratūras konsultante nopietnu seksuālu noziegumu lietās.

Dekensas kundze ir sniegusi prezentācijas, organizējusi seminārus un apmācības par šo tēmu Filipīnās, Šveicē, Polijā, Gambijā, Kambodžā, Vīnē, Latvijā, Lietuvā un Arubā.

Nigel King

2003. gadā Naidžels aizgāja pensijā no policijas izmeklētāja darba Ziemeļjorkšīras Policijas iecirknī, kur nostrādāja vairāk nekā 33 gadus, galvenokārt izmeklētāja amatā. Viņš bija Vecākais izmeklēšanas inspektors (VII) un vadīja nopietnu noziegumu, tostarp slepkavību un izvarošanu izmeklēšanu.

Pēdējo vienpadsmit gadu laikā viņa darbs galvenokārt bija saistīts ar tādu noziegumu izmeklēšanu kā noziegumi pret bērniem un seksuāla rakstura noziegumi pret pieaugušajiem, sadarbojoties ar citu institūciju profesionāļiem, piemēram, sociālo pakalpojumu, veselības un izglītības nozares profesionāļiem. 1992. gadā Naidžels sāka strādāt Ņujorkas Vardarbības pret Bērniem izmeklēšanas komandā kā atbildīgais virsnieks. Viņš izmeklēja daudzas lietas saistībā ar seksuālu vardarbību pret bērniem, tīšu miesas bojājumu nodarīšanu bērniem, tostarp pēkšņu bērnu nāvi un izdomātu un ierosinātu slimību gadījumus. Naidžels izstrādāja un policijas darbiniekiem un daudzu institūciju grupām vadīja apmācības par tādu lietu izmeklēšanu, kas saistītas ar vardarbību pret bērniem.

Viņš izskatīja vairāk nekā 400 ar izmeklēšanu saistītus bērnu nopratināšanu videoierakstus un veica to izpēti, lai novērtētu to izmantošanas iznākumu. Tā rezultātā, viņš kopā ar vairākiem citiem autoriem sarakstīja grāmatu „Bērnu-liecinieku nopratināšana izmeklēšanas vajadzībām: Ziemeļjorkšīras bērnu videoierakstu pierādījumu izmantošanas analīze.”, Cherryman, J., King, N. un Bull, R. (1999), kas publicēta Starptautiskajā Policijas Zinātnes un Vadības žurnālā, 2. sējums, Nr. 1. Naidžels turpināja apgūt šo tēmu un iestājās Līdsas Universitātē, iegūstot Zinātņu maģistra grādu Bērnu tiesu studijās: Psiholoģija un likumdošana.

2001. gadā viņu paaugstināja, ieceļot par Viņas Majestātes Policijas inspektoru lekslietu Ministrijā Londonā, kur viņš piedalījās pirmās valsts daudzu institūciju apvienības „Bērnu drošība” izmeklēšanās kā policijas inspektors. Viņš pārskatīja četru Anglijas policijas iecirkņu bērnu aizsardzības politiku un kārtību.

Naidžels jau daudzus gadus ir Britu Asociācijas Vardarbības un nolaidības pret bērniem pētniecībai un novēršanai valsts rīcības komitejas un konferenču komitejas biedrs un Goda sekretārs.

Pēc aiziešanas no darba viņš atvēra savu uzņēmumu „Naidžela Kinga konsultācijas”, lai izmantotu savu pieredzi un zināšanas, vadot apmācības policistu prasmju apguvei, apmācības bērnu aizsardzības jautājumos un starpinstitūciju darbā. Konsultāciju uzņēmums sniedz pakalpojumus tiesu profesionāļiem, noprašinot bērnus-lieciniekus. Lai palīdzētu policijai, sociālajiem dienestiem un citām institūcijām uzlabot noprašināšanas un izmeklēšanas prasmes, Naidžels ir izstrādājis apmācību kursus, kā rezultātā izglītības, veselības un tiesu nozares speciālistiem un nevalstiskajām organizācijām tiek vadītas apmācības bērnu aizsardzības jautājumos. Apmācības ir pieejamas profesionāļiem Apvienotajā Karalistē, visā Eiropā un Rietumindijas salās.

Laila Balode

Sociālā darbiniece, nodibinājums Centrs Dardedze, valdes locekle, konsultatīvā centra vadītāja.

Gandrīz 20 gadus darbojos sociālajā sfērā. Ir nācies strādāt kā valsts, tā pašvaldības institūcijās, bet darbs vienmēr bijis saistīts ar bērniem un ģimenēm. Nu jau vienpadsmito gadu esmu Dardedzē - dinamiskā un radošā speciālistu komandā, kas patiesi interesējas par bērniem, kas saskārušies ar vardarbību un viņu labklājību kā ģimenē, tā ārpus tās. Ir prieks, ka katrs gads mūsu organizācijā ir bijis saistīts ar jauniem, reizēm pārdrošiem izaicinājumiem, ir lepnums, ka mūsu idejas ir uzrunājušas un no sirds aizrāvušas daudzus Latvijas

psihologus, pedagogus, sociālos darbiniekus, policistus un citus speciālistus un ir pārliecība, jaunu, pārdrošu ideju netrūks arī nākošajās desmitgadēs!

Baiba Berovska

Nodibinājuma “Centra Dardedze” īstenotā apakšprojekta „Bērns kā cietušais vai liecinieks kriminālprocesā” vadītāja.

Dzimusi 1977.gadā, Rīgā. 2001.gadā Latvijas Universitātes Ekonomikas un Vadības fakultātē ieguvusi Sociālo zinātņu maģistra grādu vadībzinātnē. Kopš 2002.gada strādā dažādos ar projektu vadību un finansējuma piesaisti saistītos uzņēmumos – SIA „Attīstības projektu institūts”, SIA „Oram” u.c. 2006.gadā dibinājusi konsultāciju uzņēmumu SIA „Ideju kapitāls”.

Par centra „Dardedze” projekta vadītāju kļuvusi 2010.gada nogalē, sadarbībā ar centra darbiniekiem veiksmīgi piesaistot finansējumu diviem Šveices konfederācijas apakšprojektiem. Citi svarīgākie sociālās jomas projekti: „Brīvprātīgie bērnu situācijas uzlabošanai ģimenē” (centrs „Dardedze”), EQUAL projekta „Profesiju segregācijas cēloņu mazināšana” aktivitāte „Atbalsts sievietēm, kuras vēlas kļūt par darba devējām perspektīvajās nozarēs” (Sabiedrības integrācijas fonds, biedrība „Tehnoloģiju attīstības forums”), „Sociālās atstumtības mazināšana un komercdarbības uzsākšanas veicināšana redzes invalīdu vidū” (biedrība „Tehnoloģiju attīstības forums”), „Vasaras pēdiņas nākotnei” (biedrība „Latvijas Bērniem ar kustību traucējumiem”). Citās jomās sagatavoti un īstenoti projekti dažādu nozaru uzņēmumiem (piemēram, AS „Grindeks”, SIA „Malmar Sheet Metal”), augstskolām (Latvijas Universitāte, Ventspils augstskola u.c.), nozaru asociācijām (Letera, LIKTA, IT klasteris u.c.).

Evija Strika

2009. gadā Latvijas Universitātē ieguva doktora grādu klīniskajā psiholoģijā.

Kopš 1993. gada strādāju klīniskās psiholoģijas jomā.

Kopš 2007. gada strādāju tiesu ekspertīzēs. Stājoties spēkā Tiesu eksperta likumam, no 2007. gada esmu sertificēta tiesu eksperte Personas psiholoģiskā stāvokļa izpētē. Un strādāju VSIA „Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrā par tiesu ekspertī”.

No 1997. gada strādāju arī Latvijas Universitātē Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātē sākotnēji par lektori, bet kopš 2010. gada par docenti. Lasu lekcijas patopsiholoģijā, juridiskajā psiholoģijā, vadu prakses.

Inta Poudžiunas

Klīniskā psihologa specialitāti ieguvusi Latvijas Universitātē. Iesniegta doktora disertācija „Dusmas un agresija vardarbību pārcietušiem jauniešiem un dusmu pārvaldīšanas programmu efektivitāte”. Psihoterapiju apguvusi Francijas psihoorganiskās analīzes skolas Latvijas apmācību grupā 2004.-2008. gadā. Kopā ar Talsu evanģēliski luteriskās draudzes diakonijas grupu 1997. gadā izveidoja Talsu Sieviešu un bērnu krīžu centru (tagad – Talsu novada krīžu centrs). Sadarbībā ar citiem speciālistiem izstrādājusi apmācību programmu starpdisciplināras komandas speciālistiem, kuri strādā ar vardarbībā cietušām sievietēm un bērniem. Kopš 2009. gada Eiropas Sieviešu lobija Observatorija eksperte Latvijā.

Psihologe un psihoterapeite Talsu novada krīžu centrā, biedrībā „Patvērums „Drošā māja””, sadarbība ar Valsts policiju darbinieku apmācībā, privātprakse Talsos un Rīgā.

Laura Pirsko

1999.gadā es uzsāku studijas psiholoģijā Latvijas Universitātē un 2010.gadā ieguva psiholoģijas doktora zinātnisko grādu klīniskajā psiholoģijā. Parāleli akadēmisko zināšanu gūšanai, esmu papildinājusi zināšanas praktiskajā darbā. Tā 2004.gadā ieguva ģimenes terapeita kvalifikāciju un 2011.gadā Essenes sistēmiskās ģimenes terapijas, supervīziju un organizāciju attīstības institūtā sistēmiskā supervizora un organizāciju sistēmiskā konsultanta/supervizora kvalifikāciju. Šobrīd pilnveidoju savas zināšanas, prasmes un iemaņas kognitīvi-biheviorālā terapijā. Papildus gūtas zināšanas mediācijā, atbalsta grupu vadīšanā, spēļu terapijā u.c.

Esmu guvusi praktiskā darba pieredzi strādājot neiroloģijā un psihiatrijā, un no 2001.gada strādāju Nodibinājumā „Centrs Dardedze”. Šajos darba gados gūta pieredze konsultējot bērnus un viņu ģimenes, vadot terapeitiskās un atbalsta grupas bērniem un vecākiem, piedaloties bērnu kā cietušo vai liecinieku nopratināšanā, vadot individuālās, grupas un komandas supervīzijas, vadot un izstrādājot semināru un apmācību programmas, izstrādājot un aprobējot metodiskos materiālus speciālistiem, veicot sociālo institūciju darba kvalitātes ekspertīzes, veicot pētījumus un koordinējot projektus. Kā arī no 2002.gada strādāju Latvijas Universitātē psiholoģijas nodaļā par pasniedzēju. Aktīvi veicu sabiedrisko darbību, no 2009. gada esmu Latvijas klīnisko psihologu biedrības valdes priekšsēdētāja un Latvijas psihologu apvienības valdes priekšsēdētāja.

Aija Lilienfelde

Esmu dzimusi pagājušā gadsimta 60.gados. Rīgā. Esmu 100% pilsētniece. Mana bērnības zeme ir Griezīkalna republika. Ļoti daudzkrāsaina un daudzveidīga vide. Bērnībā ļoti daudz nācās sastapties arī ar dzīves tumšajām krāsām – mana veselība, vecāku šķiršanās, aizņemta ar savu dzīvi mamma, un vēl arī kas cits – ne pārāk jauks un labs.

Laikam tas viss, kas ir noticis manā dzīvē, ir licis meklēt atbildes uz dažiem jautājumiem – No kurienes bērnu dzīvē ienāk sliktais? Kas par to atbildēs? Un kā to visu vērst par labu?

Meklētās atbildes uz manis pašas sev uzdotajiem jautājumiem, tad arī ir noteikušas manu profesionālo dzīvi - Vispirms tie ir 10 gadi mediķa darbā Garkalnes lauku ārstu ambulancē, tad nākamie 10 darba gadi – Rīgas sanatorijas internātpamatskolā, un nu, no 1998. gada darbs Rīgas Pašvaldības policijā. Paralēli darbam policijā, kādu laiku strādāju arī bērnu namā.

Sarkanā līnija, kas vijas cauri manam darbam, uzmanībai un rūpēm ir – Bērns, bērna pasaule, un tajā notiekošais, šī vārda visplašākajā nozīmē.

Jā, uz kuriem gan cilvēkus neaizved atbilžu meklējumi uz viņa pašas sev uzdotajiem Dzīves jautājumiem!

Agnese Sladzevska

Agnese Sladzevska ir profesionāla sociālā darbiniece, vieno no Centra „Dardedze” dibinātājām un valdes locekļēm, prevences centra vadītāja. Agnese ir vairāku starptautisku projektu vadītāja, kuru mērķis ir pilveidot bērnu tiesību sistēmas attīstību dažādās Austrumeiropas valstīs, kā arī attīstīt bērniem draudzīgus pakalpojumus, mazināt vardarbības pret bērnu riskus sabiedrībā, izglītojot sabiedrību kopumā, profesionāļus, vecākus un pašus bērnus. Agnese ir viena no autorēm „Dzimbās drošības programmai”, kas veiksmīgi tiek īstenota jau vairāk nekā 7 gadus Centrā „Dardedze”. Agnese ir gandarīta, ka lielāko daļu savas profesionālās darbības gadus, ir varējusi darboties dinamiskā,

radošā „Dardedzes” speciālistu komandā, pievēršoties ne tikai vardarbības pret bērnu radīto seku mazināšanā, bet arī ieguldot milzīgu enerģiju šīs problēmas novēršanā, īstenojot virkni dažādu preventīvu programmu, sociālu kampaņu un mācību programmu,

Kristiāna Lapiņa

leguvusi augstāko medicīnisko izglītību, izglītības zinātņu maģistra grādu, pašlaik studē socioloģiju doktorantūrā Rīgas Stradiņa universitātē. Lektore, publiciste, sociālpsiholoģiski un medicīniski orientētu rakstu un grāmatu autore, sadarbojas ar valstiskām un nevalstiskajām organizācijām. Vada sociālpsiholoģiskos treniņus dažādām grupām. Strādā Valsts probācijas dienesta programmu nodaļā, kā arī projektos, kuros attīstītas idejas par sociālās uzvedības korekcijas alternatīvām. Bijusi Valsts probācijas dienesta individuālā, Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta un EEZ līdzfinansētā, projekta Nr.LV0068, „Par dzimumnoziegumiem notiesāto personu uzvedības korekcijas sistēmas attīstīšana

Latvijā” 3. aktivitātes „Dzimumnoziegumus izdarījušo personu grupu programmas ieviešana” koordinatore.

2011. gadā Centra „Dardedze” īstenotā sociālā kampaņa „Sliktais pieskāriens”

Laika posmā no 2011. gada 3. oktobrim līdz 24. novembrim Centrs „Dardedze” īstenoja sociālo kampaņu „Sliktais pieskāriens”. Kampaņas mērķis bija pievērst sabiedrības uzmanību bērnu seksuālās izmantošanas jautājumam, kā arī izglītot pieaugušos un bērnus par to, kā rīkoties, ja notikusi seksuālā vardarbība pret bērnu, un informēt par to, kā iespējams pasargāt bērnu no seksuālas izmantošanas.

Kampaņas ietvaros plānotās un īstenotās aktivitātes:

- Mediju kampaņas īstenošana, lai izglītotu sabiedrību
- Semināri un nodarbības vecākiem “Audzināsim drošus vecākus nedrošā pasaulē”, piedāvājot praktiskus padomus, kā izglītot bērnus par personiskās drošības jautājumiem attiecībā ar citiem cilvēkiem, kā arī mācot rīcību gadījumos, kad rodas aizdomas par bērnu seksuālu izmantošanu;
- Semināri, konferences profesionāļiem, kas ikdienā strādā ar bērniem, mācot atpazīt seksuālā vardarbībā cietušu bērnu, kā arī iepazīstinot ar īpašām tehnikām, kas palīdz bērnam pārstrādāt seksuālās vardarbības rezultātā radušos traumu;
- Nodarbības bērniem “Dzimbās drošības ceļojums”, mācot, kā atpazīt nedrošas situācijas un kā rīkoties un iemaņas, kas palīdzētu izvairīties no potenciālas vardarbības (www.dzimba.lv)

Sabiedrības izglītošanas nolūkos, tika raidīti audio klipi Latvijas Radio, video klipi Latvijas Televīzijā, kā arī piedāvādi vides reklāmas plakāti dažādās Latvijas pilsētās. Būtiskākā informācija par šo kampaņu un bērnu seksuālās izmantošanas problēmu atrodamā mājas lapā.

Bērni, kuri cietuši no sliktā pieskāriena, vēlas kļūt neredzami

Vairāk informācijas par seksuālo vardarbību pret bērnu meklējiet www.bernskacietusais.lv

SLIKTAIS PIESKĀRIENS

Vīsā pasaulē no seksuālās vardarbības cieš daudz vairāk bērnu nekā mēs spējam iedomāties.

Fakti, kas būtu jāzina par bērnu seksuālo izmantošanu:

- Pasaules statistika apliecina, ka katra trešā meitene un katrs septītais zēns cieš no seksuālas izmantošanas pirms 18 gadu sasniegšanas.
- Pēc Pasaules Veselības organizācijas datiem 20% sievietes un 10% vīrieši ziņojuši par piedzīvotu seksuālu vardarbību bērnībā.
- Parasti bērnu seksuālās izmantošanas fakts tiek atklāts daudz vēlāk pēc tam, kad tas ir noticis; pētījumi apliecina, ka tikai līdz 30% bērni kādam atklāj, ka ir seksuāli izmantoti, kamēr vēl ir bērni. Lielākā daļa to dara, kad jau ir pieauguši.
- 93% gadījumos bērnu seksuāli izmanto viņiem ļabi zināmi cilvēki, nevis svešinieki.
- Bērni nemēdz melot vai izdomāt stāstus par piedzīvotu seksuālo izmantošanu.
- Ja seksuālā izmantošana netiek savlaicīgi atklāta un bērns nesaņem nepieciešamo palīdzību, tā atstāj postošas sekas bērna fiziskajā, psiholoģiskajā, kognitīvajā un sociālajā attīstībā.
- Bērnu seksuālā izmantošana notiek visās rasu, reliģiskās piederības, etniskajās, dažāda vecuma un sociālā statusa grupās, tāpēc ikvienam pieaugušam ir jāsaprot, kas bērnu padara viegli pakļaujamus seksuālās izmantošanas riskam, kā atpazīt seksuālās izmantošanas pazīmes un kā rīkoties, ja rodas aizdomas, ka kāds bērns ir piedzīvojis seksuālo izmantošanu.

Sīkāku informāciju par seksuālo vardarbību pret bērniem meklējiet: www.bernskacietusais.lv

Ja Jums ir nepieciešamībā vērsties pēc palīdzības bērnu seksuālās izmantošanas gadījumā, sazinieties ar Jūsu dzīvesvietā tuvāk esošām organizācijām, kas sniedz palīdzību vardarbībā cietušiem bērniem:

- Nodibinājums Centrs "Dardedze": Rīga, Cececes iela 3a, tālrunis 67600685, e-pasts: info@centrsdardedze.lv
- Latgales reģionālais atbalsta centrs "Rasas pērles": Rūgāju novads, Eglusala, tālrunis 65463494, e-pasts: rasas_perles@inbox.lv
- Dobeles sociālo pakalpojumu centrs: Dobeles, Brīvības iela 11, tālrunis 63721631
- Nodibinājums Centrs "Valdardze": Valmierā, Raiņa iela 9, tālrunis 64220686, e-pasts: valdardze@inbox.lv
- Talsu novada krīzes centrs: Talsi, Saules iela 7, tālrunis: 63291147, e-pasts: info@krizecentrs.lv
- Nodibinājums "Zantes ģimenes krīzes centrs": Skolas iela 4, Zantes pagasts, Kandavas novads, tālrunis: 26353631, zanteberniem@inbox.lv
- Nodibinājums „Bērnu un ģimenes atbalsta centrs, Allaži”: Allažu pagasts, Siguldas novads, tālrunis: 67148606, e-pasts: info@allazukrizecentrs.lv
- Krīzes centrs ģimenēm ar bērniem "Paspārme": Talsu iela 39, Ventpils, tālrunis: 63661515, e-pasts: pasparme_kc@inbox.lv

Kampaņa īstenota sadarbībā ar 7 Latvijas krīžu centriem, kas ikdienā sniedz sociālpsiholoģisku atbalstu un palīdzību vardarbībā cietušiem bērniem un viņu ģimenēm:

- Latgales reģionālais atbalsta centrs "Rasas pērles": Rugāju novads, Eglusala, tālrunis 65463494, e-pasts: rasas_perles@inbox.lv, mājas lapa: www.rasasperles.lv
- Dobeles sociālo pakalpojumu centrs: Dobele, Brīvības iela 11, tālrunis 63721631, mājas lapa: www.dobele.lv
- Nodibinājums Centrs "Valdardze": Valmiera, Raiņa iela 9, Tālrunis 64220686, e-pasts: valdardze@inbox.lv, mājas lapa: www.valdardze.lv
- Talsu novada krīžu centrs: Talsi, Saules iela 7, tālrunis: 63291147, e-pasts: info@krizucentrs.lv, mājas lapa: www.krizucentrs.lv
- Nodibinājums "Zantes ģimenes krīzes centrs": Skolas iela 4, Zantes pagasts, Kandavas novads, tālrunis: 26353631, zanteberniem@inbox.lv, mājas lapa: www.zanteberniem.lv
- Nodibinājums " Bērnu un ģimenes atbalsta centrs " Allaži": Allažu pagasts, Siguldas novads, tālrunis: 67148606, e-pasts: info@allazukrizescentrs.lv, mājas lapa: www.allazukrizescentrs.lv
- Krīzes centrs ģimenēm ar bērniem "Paspārne": Talsu iela 39, Ventspils, tālrunis: 63661515, e-pasts: pasparne_kc@inbox.lv, mājas lapa: www.kc-pasparne.lv

Īpaši esam pateicīgi kampaņas "Sliktais pieskāriens" aģentiem (sociāliem darbiniekiem) 25 Latvijas novados, kas pašreizējā strādāja pie kampaņas vēsts izplatīšanas un aktualizēšanas savos novados:

1. Sigita Kļiedere , Saulkrasti	14. Ināra Krauze , Dobele
2. Lāsma Kalniņa , Brocēni	15. Mārīte Ikaunieca , Viļāni
3. Inguna Kronberga , Talsi	16. Vīta Leišavnieca , Līgatne
4. Olīta Pārupe , Beverīna	17. Baiba Daha , Garkalne
5. Linda Pozņiaka , Skrīveri	18. Iveta Briede , Roja
6. Zane Paegle , Salacgrīva	19. Diāna Irbena , Krimulda
7. Villija Pakalne , Ozolnieki	20. Rūta Brodķina , Gulbene
8. Ildze Agita Balode , Pāvilosta	21. Natālija Jaudzema , Krustpils
9. Jolanta Zvidriņa , Dagda	22. Līvija Voronina , Balvi
10. Rīta Paršova , Babīte	23. Sandra Nikolajeva , Viesīte
11. Dace Adina , Jaunpils	24. Ināra Šešera , Stopiņi
12. Aleta Ozoliņa , Bauska	25. Agnese Valdēna , Strenči
13. Elizabete Žeimote , Līvāni	

Kampaņas "Sliktais pieskāriens" finansiālie atbalstītāji:

Oak foundation, Nīderlandes karalistes vēstniecība un Eiropas Komisija

Kingdom of the Netherlands

Kampaņas norise Latvijā iespējama pateicoties mūsu atbalstītājiem:

Latvijas Televīzija, Latvijas Radio, Diena, draugiem.lv, mammamuntetiem.lv, www.calis.lv, Bez tabu, Tvnet, JCDecaux, Pilsētas līnijas, studija Marana, Dardedze Hologrāfija, Grey Rīga, Cohn & Wolfe Latvija u.c.

cohn&wolfe

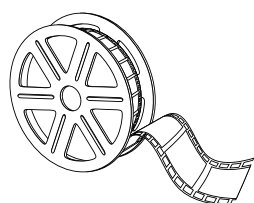
GREY

Dokumentālā filma „Noziegumi, kurus noklusē”

Viena no projekta LV0068 „Par dzimumnoziegumiem notiesāto personu uzvedības korekcijas sistēmas attīstīšana Latvijā” aktivitātēm bija dokumentālās filmas uzņemšana par dzimumnoziegumiem. Tas ir pirmais mēģinājums plašākai sabiedrībai darīt zināmu tēmas aktualitāti un ļaut nojaust patiesos dzimumnoziegumu izdarīšanas apmērus, kā arī izklaidēt mītus par noziegumu un upuri šajā aspektā. Filmā dažādi eksperti izsaka savus viedokļus par problēmu un mēģina izgaismot ceļus, kuri ejami, lai dzimumnoziegumu skaits mazinātos, kā arī mēģina izskaidrot šādu noziegumu izdarīšanas cēloņus. Filmas mērķis ir runāt atklāti, rosināt diskusijas, izaicināt stereotipus un, visbeidzot, sākt rīkoties.

Sarunās ar kriminālistikas jomas speciālistiem, starptautiski atzītiem psihologiem, psihietriem un pašiem noziedzniekiem filmā tiek meklētas atbildes jautājumiem – kas ir dzimumnoziegumi? Kas ir dzimumnoziedznieki? Kas darāms, lai novērstu šos noziegumus un mazinātu upuru skaitu?

Filmu veidojusi viena no vadošajām Latvijas filmu studijām „Deviņi”. Filmu režisējusi starptautiski atzītā režisore Ināra Kolmane.

Filmas garums 52 min.”

Centra „Dardedze” uzturētās mājas lapas

www.centrsdardedze.lv

Šeit Jūs atradīsiet informāciju par Centra „Dardedze” darbības virzieniem, īstenotajām programmām un projektiem, ikdienas aktivitātēm un aktualitātēm.

www.bernskacietusais.lv

Šajā interneta vietnē Centrs „Dardedze” apkopo aktuālāko informāciju par jautājumiem, kas attiecas uz bērnu kā cietušo. Šeit Jūs varat iepazīties ar galveniem teorētiskiem skaidrojumiem vardarbības pret bērnu jautājumos, varat atrast informāciju par nepilngadīgā cietušā vai liecinieka nopratināšanu, vardarbības pret bērnu psiholoģisko izpēti, kā arī uzzināt, kur iespējams saņemt palīdzību, ja bērns cietis vardarbībā un kļuvis par nozieguma upuri vai liecinieku. Šajā mājas lapā tiek apkopota informācija par dažādām mācību programmām, konferencēm, semināriem, kas varētu būt aktuāli profesionāļiem, kas strādā ar vardarbībā cietušiem bērniem. Šeit iespējams iepazīties arī ar dažādu pētījumu, pārskatu un ziņojumu saturu. Šajā mājas lapā arī variet uzdot jautājumus speciālistiem, kas ikdienā strādā ar mājas lapā iztirzātiem jautājumiem. Drīzumā mājas lapai tiks izveidota jauna sadaļa – profesionāļu forums, kur speciālisti varēs pārspriest aktuālākos jautājumus savā profesionālajā darbībā un savstarpēji konsultēties.

www.drosmedraudzeties.lv

Šī mājas lapa ir veltīta konkrētam Centra „Dardedze” darbības virzienam – darbam ar vienaudžu savstarpējo vardarbību jeb mobingu skolās. Šeit atrodama informācija gan skolotājiem, gan vecākiem, kā risināt vienaudžu savstarpējās vardarbības problēmu, taču galvenais fokuss šajā mājas lapā ir uz pašiem pusaudžiem, demonstrējot, ko ikviens var darīt, lai padarītu savu vidi skolā drošu un cieņpilnu, pēc iespējas mazinot fiziskās emocionālās vardarbības rīksus skolā.

www.dzimba.lv

Šajā mājas lapā var iepazīties ar Džimbas drošības programmas dažādojumiem virzieniem, lai izglītotu pirmsskolas un jaunākā skolas vecuma bērnus par personisko drošību saskarsmē ar citiem cilvēkiem – pieaugušiem, vienaudžiem, svešiniekiem un pazīstamiem cilvēkiem. Šajā mājas lapā ir informācija gan vecākiem, gan profesionāļiem, gan arī pašiem bērniem, kas var apgūt būtisko informāciju interaktīvā veidā.

www.noliecsiksnu.lv

Šī mājas lapa tika izveidota kampaņas „Noliec siksnu” ietvaros, kuras mērķis ir izglītot sabiedrību par alternatīvām, pozitīvām bērnu audzināšanas metodēm, ļaujot izprast, ka bērna fiziska sodīšana Latvijā ir pretlikumīga, taču vēl vairāk – tā atstāj postošu ietekmi uz bērna psiholoģisko attīstību un negatīvi ietekmē bērna – vecāku attiecībām.

Šobrīd šī mājas lapa ES finansētā Daphne III projekta “Māja bez vardarbības ikvienam bērnam” ietvaros tiek pārveidota, papildinot to ar aktuālo informāciju vecākiem, kas audzina bērnus līdz 3 gadu vecumam, par pozitīvas disciplinēšanas metodēm, kā arī informāciju par to, kā vecākiem tikt galā ar dažādām grūtām situācijām un stresu. Mājaslapā tiks arī apkopota informācija par tām institūcijām, organizācijām un citām “vecākiem draudzīgām” vietām, kur vecāki var meklēt informāciju par pozitīvas disciplinēšanas jautājumiem un, ja nepieciešams, rast palīdzību un atbalstu.

2012.gada pavasarī šī mājas lapa tiks īpaši aktualizēta sociālās kampaņas ietvaros, kuras mērķis būs veicināt mazu bērnu vecāku un profesionāļu izpratni par bērnu fiziskas sodīšanas negatīvajām sekām.

